

Horlai búcsúztató

Horlai György emlékére nem lehet szokványosan szomorú búcsúztatót mondani, mert ha ő ilyesmit hallana, tréfával ütné el a dolgot. Ezt tette akkor is, amikor a 85. születésnapja alkalmából gratuláltam neki: – Mi ebben a dicsőség? – kérdezte. – Kizárólag annak köszönhető, hogy 85 évvel ezelőtt születtem.

Akik itt állunk most a ravatalánál, mindannyian ismertük, tiszteltük, de főleg szerettük Gyurit, úgyhogy gazdag életpályájának állomásait fölösleges lenne részleteznem: Könyves Gimnázium, Rigó utca, Európai Nyelvek Stúdiója. Hogy mi volt annak előtte, arról ő következetesen hallgatott, holott az sem lehetett piskóta. Úgy értem, a bori munkatábor. Amikor ezt tömören elmesélte nekem egy alkalommal, szörnyülködésemet látva csak ennyit tett hozzá: – Ugyan már! Olyan volt az egész, mint egy cserkész tábor.

A Könyvesben az angol mellett a francia nyelvet is tanította. Volt egyszer egy franciás osztálya. Rögtön az érettségit követő ősszel fölkereste őt egyik tanítványa, és beszámolt róla, hogy nem vették föl az egyetemre, dolgozik, jól keres, és szeretné folytatni a franciatanulást, mégpedig Horlai tanár úrnál. Majd sietve hozzátette: – Természetesen nem ingyen kérem. – Mire Gyuri ezzel szerelte le: – Mondd, fiam, te négy év alatt nem jöttél rá, hogy én nem tudok franciául?

Megítélése szerint angolul is csak nyekegett. Mint mondta, bele se mert volna vágni a rádiós nyelvlekesorozatok megírásába, ha nem bábáskodik mellette az angol ajkú Caroline Bodóczy és másik szerzőtársa Lukács Kriszta. Annyira bizonytalannak érezte angoltudását, hogy a Czobor-Horlai epizódjait sorról sorra átnézte itt élő angolokkal. Ehhez képest ontotta magából az általa kiötlött angol szójátékokat, scrabble-ben pedig kenterbe verte angol kollégáit is. Igényesség, szerénység, önirónia.

Azt állította magáról, hogy ő természeténél fogva lusta ember. Nem szeretett vizsgáztatni (ezért is vonult nyugdíjba a Rigó utcából, amint tehetette), írni sem igen – azért a Czobor-Horlai és a három rádiós sorozata mellett futotta erejéből egy magyar-angol kontrasztív nyelvészeti kötetre, és a Monty Python és a Fawlty Towers magyarításában is közreműködött. Mind egy szálig minőségi munka.

Azt mondta, olvasni sem szeretet. Szakirodalmat pláne nem. Hiába nyaggattam, hogy ugyan nézze már át ezt vagy azt a kéziratomat. – Inkább meséld el, miről szól. – Miután a kommunikatív nyelvtanár-ról szóló tanulmányom tervezetét végighallgatta, megkérdezte: – Ennyi? – Zavartan néztem rá. – Miért kérde? – Mire ő: – Miután jól lehúztad, nem kéne valami konstruktív is mondanod a témáról? – Erre föl megírtam a tanulmány második felét is.

Mondom, vizsgáztatni, írni, olvasni nem igazán szeretett – tanítani annál inkább. Bőven nyolcvan fölött járt, de még mindig voltak csoportjai. Egyikük a nyelvvizsga megszerzése után is folytatta a tanulást, mert Gyuritol nemcsak angolul lehetett tanulni – élvezet volt minden perc, amit vele tölthetett az ember.

Talán a tanításnál is jobban szerette az órákra való felkészülést, ami – valljuk be – borzasztóan fárasztó tud lenni. Egyik találmánya az úgynevezett szendvicsvideó, melynek mibenlétéről így számolt be egy vele készült interjúban:

– Az óráim jó része abból áll, hogy tanítványaimmal közösen elfogyasztunk egy szendvicset. Az alsó szelet kenyér egy rövid, szellemes jelenet, amit feliratozás nélkül, angol eredetiben nézünk meg DVD-n. A szendvics közepe ugyanez a jelenet, angol feliratozással. Végül a felső szelet kenyeret esszük meg, vagyis harmadszorra is megnézzük a jelenetet, de megint feliratozás nélkül. Körítésként odabiggyesztek még néhány nyelvtani, lexikai és kiejtési gyakorlatot. Ezzel lényegében el is telik másfél óra. Pár nap alatt kész az egész. – Mondanom se kell, hogy a feliratozást maga gyártotta sziszifuszi munkával. Sose mertem megkérdezni tőle, megéri-e a hatalmas befektetés. Valószínűleg nem is értette volna, mire célzok. És még ő tartotta magát lusta embernek!

És itt érkezünk el Gyuri legnagyobb értékéhez: az önzetlenséghez és segítőkészséghez. A hatvanas évektől kezdve elképesztő mennyiségű kutyüt vásárolt össze. Dolgozószobájába színültig tele volt a Terta orsós magnótól kezdve a VHS videókazettákon át a legkorszerűbb feliratozó programokig. A polcain ott sorakoztak a kalóz hanganyagok, melyeknek nem elsősorban ő, hanem mi, angoltanárok voltunk a haszonélvezői. Ugyanakkor egyetlen anyagot sem adott ki a kezéből, nehogy véletlenül letöröljük a pótolhatatlan felvételt – inkább ő másolt át mindent, mindenkinek.

Horlai tanár urat az elismerések is utolérték, ha nem is annyi, mint amennyit megérdemelt volna. A Czobor-Horlaiból aranylemez lett (nagyon irigyeltem őket ezért), később Gyuri magas állami kitüntetésben részesült, tavaly pedig a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete tiszteleti taggá választotta. Örült persze az elismeréseknek, de nem tulajdonított nekik nagy jelentőséget.

Gyurit közel ötven éven át rendszeresen meglátogattam Wesselényi utcai otthonában. Mi tagadás, nem mindig önzetlenül, ám főleg azért, mert imádtam vele múlatni az időt, csodáltam iróniával és öniróniával átszótt lelkesedését, ahogy a frissen beszerzett angol nyelvű filmekből, videókból játszott le nekem részleteket bölcs megjegyzések kíséretében.

Hajlott korában nemigen járt már konferenciákra, továbbképzésekre. Nem csoda hát, hogy az ifjabbak közül kevesen ismerték. Mi azonban, akik szintén benne vagyunk a korban, nagy szeretettel és hálával gondolunk rá, és az ő példáját igyekszünk továbbadni a fiatalabb tanárnemzedéknek.

Drága Gyuri, búcsúzunk tőled, nyugodj békében!